

Viladoms Valls, Jaume

(Sabadell, 19 de juliol de 1913 – Sabadell, 16 d'octubre de 1976)

Jaume Viladoms, mestre d'obrers.

Per Joan Marcet

Si hi ha un tret definitori de la personalitat de Jaume Viladoms Valls (Sabadell, 19 de juliol 1913 – 16 d'octubre 1976) és la d'haver estat un mestre d'obrers. Des de la seva formació autodidacta i des de les seves profundes conviccions socialistes, Jaume Viladoms va dedicar la pràctica totalitat de la seva vida a la formació i a la promoció de joves obrers i treballadors de Sabadell i la seva comarca.

Nascut el 1913 en el si d'una família republicana –el seu pare militava en el “Círcol” Republicà Federal de Sabadell– la seva infantesa transcorre entre l'impacte de les mobilitzacions obreres de 1919 i l'escola primària a Cal Tatxé, l'escola de referència per a les famílies treballadores sabadellenques i on Viladoms coneixerà un dels seus amics i referent polític en Miquel Casablanca. També és l'època en què contacta amb el moviment esperantista, que només abandonarà quan a finals dels anys seixanta el Congrés Internacional esperantista que se celebra a Espanya n'ofereixi la presidència al general Franco.

De ben jove farà compatible els elements que han de marcar la seva trajectòria personal i humana. Als catorze anys entra d'aprenent de fresador a l'empresa Menna Claramunt i als dinou es converteix en operari fresador a cal Baciana. Ben aviat compatibilitza la seva formació com operari amb la seva vocació pedagògica, i comença a donar classes de matemàtiques i esperanto a joves

aprenents, a l'Escola Industrial de Sabadell i, els vespres i caps de setmana, al propi menjador de casa seva. Aquesta doble activitat es veu reforçada, encara, pel que serà l'altra passió de la seva vida, la política. En plena dictadura de Primo de Rivera s'afiliarà primer a la Federació Comunista Catalanobalear (FCCB) i després al Bloc Obrer i Camperol (BOC) i al POUM.

Durant la República i la Guerra Civil continua aquestes activitats. Treballant com a fresador per a les Indústries de Guerra, impulsa el moviment sindical unitari sabadellenc –arribant a ser Secretari General de la Unió Sindical– i crea el 1937 l'Institut Marx–Lenin, dedicat als estudis polítics i socials. De fet l'estudi i divulgació del marxisme constituirà una constant al llarg de la seva trajectòria vital. L'acabament de la guerra civil, i per tant la derrota, el porten a l'exili a França primer i després al camp de concentració de Burgos, encara que per poc temps.

Reincorporat a la seva activitat laboral en diverses i petites empreses sabadellenques, recalarà el 1948 a l'Aismalibar de Montcada i Reixac, on combinarà la seva professió de fresador i delineant amb la de professor dels nous aprenents. Aquell mateix any obre a la seva casa del carrer Ribot i Serra una acadèmia per a la formació d'aprenents, a la que posarà el nom d'Acadèmia Delta, però que sempre serà coneguda pel nom del seu creador, impulsor i ànima, cal Viladoms. El 1955 l'acadèmia d'en Jaume Viladoms serà reconeguda com a filial de l'Escola del Treball de Barcelona i en sortiran les primeres promocions de mestres industrials de Sabadell. En l'acadèmia, ara ja dedicació exclusiva de Viladoms, s'hi aprèn de tot: durant la setmana matemàtiques, dibuix, mecànica... i els dissabtes cursets de tot tipus, de marxisme, de teatre, cinema o música. Per aquests cursets passaran polítics i sindicalistes amics, com Joan Reventós, Joan Rion, Ramon Porqueres, Francesc Casares i d'altres; homes del món de la cultura com Feliu Formosa, Ramon Ribalta, Salvador Fité, Miquel Crusafont o Paco Candel; s'hi celebraran sessions cinematogràfiques dedicades a Charles Chaplin, a S.M. Eisenstein o al neorrealisme italià; i s'hi abocaran les passions musicals de Viladoms per

Beethoven, Wagner i Raimon, amb qui l'uneix una gran amistat i admiració. Aquesta és la vertadera dimensió humana i vital d'en Jaume Viladoms, la seva passió per educar, per formar, per obrir les ments de les noves generacions obreres dels anys cinquanta i seixanta.

La seva militància política el portarà sense massa traumes del POUM al Moviment Socialista de Catalunya (MSC), on de la mà de Josep Rovira i Josep Pallach recalaran la majoria de militants poumistes de l'interior i on Viladoms es retrobarà amb vells amics com Miquel Casablanca, Emili Losada, Sebastià Padrós o Salvador Clot. És conegut ja el fet que el Segon Congrés del MSC a l'interior es va celebrar la tardor de 1948 al cobert de la casa de Viladoms, aprofitant la conversió d'aquest espai típic de moltes cases sabadellenques en aula de la seva acadèmia. En aquell congrés hi assistiren, entre altres, Edmon Vallès, F.P. Verrié, Salvador Clot, Miquel Casablanca, Joan Sala o Ramon Porqueres. Alguns d'aquests, com Verrié, Vallès o Porqueres, militaven al MSC des de feia poc temps, ja que havien estat captats pel Moviment en la seva pretensió d'estendre's entre generacions més joves, com ho farà també cap joves universitaris com Alexandre Cirici, Joan Reventós, Francesc Casares o Joan Rion, amb l'objectiu d'estendre i consolidar la organització a l'interior de Catalunya. D'aquest segon Congrés del MSC en surt consolidat Ramon Porqueres, ja dirigent destacat de la UGT catalana, i se n'orienta l'organització cap a contactar amb la resta del socialisme espanyol.

La militància política de Viladoms continuarà ben activa fins a la seva detenció el 1953 en una caiguda de militants del MSC i la UGT entre els qual, i a més de Viladoms, Ramon Porqueres, Frederic P. Verrié, Emili Losada, Ramon Morera o Antonio García. Després de mesos de presó preventiva a la Model de Barcelona, Viladoms sortirà pendent d'un judici que no es celebrarà fins la segona meitat de 1955 on acusat d'associació il·lícita i propaganda il·legal s'afronta a una demanda de sis anys de presó, que ja no complirà. Però la detenció, presó i processament de Viladoms el porten, a situar la seva activitat i militància política en una àmbit més prudent i reservat. És l'home segur de

l'organització per la seva renovada prudència, i centra tots els seus esforços en les activitats de formació en l'acadèmia, especialment a partir de la consecució de la seva vinculació amb l'Escola del Treball. Això no significa ni l'abandonament del seu ideal polític ni de l'ideari socialista. Viladoms és un abaderat del marxisme científic i utilitza els curssets i xerrades dels dissabtes a l'acadèmia per a fer-ne difusió. Mai però utilitzarà aquestes activitats per fer proselitisme partidari, malgrat que gran part dels personatges que passen per aquestes trobades siguin militants socialistes. Quan els xicots que assisteixen a les seves classes i a la resta d'activitats li mostren inquietuds polítiques, ell els aconsella i orienta, els adverteix dels riscos i a la vegada els anima, però mai els proposa militar en una o altra formació política, ni tan sols la seva que continua essent el MSC.

Així, centrat en la seva tasca de formació d'obriers, es converteix en mestre de mestres. Són un gran nombre els que senten la crida pel magisteri a partir del contacte i el mestratge de Jaume Viladoms. El cas més paradigmàtic serà el dels germans Isidre i Ton Creus, impulsors a Sabadell junt a d'altres, del moviment de renovació pedagògica, que concretarien en la consolidació i conversió de l'escola del senyor Valls, també vell amic de Viladoms en l'àmbit educatiu, en l'escola Nostra Llar, que encara continua essent avui un dels referents educatius de Sabadell.

Preocupat des de sempre per la unitat del socialisme a Catalunya, Viladoms observa i segueix amb interès el procés iniciat el 1974 amb la creació de Convergència Socialista de Catalunya (CSC), a través dels contactes amb persones que en són impulsors a Sabadell, especialment en Manuel Garriga. De fet quan el sorprèn de manera sobtada la mort, el mes d'octubre de 1976, s'havia compromès a participar com a orador en el primer míting socialista de Sabadell que s'havia de celebrar a finals d'aquell mateix mes. Per això, el míting per la llibertat celebrat a Sabadell el 23 d'octubre de 1976, que s'emmarcava en el procés de constitució del Partit Socialista de Catalunya, va ser presidit per una gran foto de Jaume Viladoms, el referent, el mestre, la

memòria i l'ànima del socialisme sabadellenc durant desenes d'anys. Per això també, el primer local públic que el PSC va obrir a Sabadell va ser a l'antiga acadèmia de Viladoms al carrer Ribot i Serra, al costat del pis on continuava vivint la seva vídua i un dels seus fills. El comiat civil que els socialistes i altres forces d'esquerra de Sabadell li varen oferir a la plaça Pep Ventura, en el cor de la Creu Alta i ben a prop del seu domicili, va ser una mostra de reconeixement al mestre. Una nombrosa representació d'ex-alumnes, de deixebles, d'amics personals i polítics de tots els àmbits de l'esquerra sabadellenca el varen acomiadar amb emoció. Era l'homenatge al mestre d'obrers, al mestre de mestres, a l'humanista, al socialista íntegre que va fer d'aquest ideari un estil de vida dedicada als altres.

Joan Marcet